

צא:

עין משפט‏**‏נר מצוה**

^ה א מיי פיינ מהל' מלכס הל' ב' ופ"ט מהל' תשובה הלכה ב':

—‏ ‏

תורה אור השלם

- יִקְרָא אֶל הַשָּׁמַיִם מִעַל וְאֶל הָאָרֶץ לֵדוֹן עֲמֹה; תְּהִלִּים ג ד
- אָתָּה הוּא יְיָ לְבִדְךָ אָתָּה עֲשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל צִבְאָם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם וְאָתָּה מְחִיָּה אֶת כָּל־ם וְצִבְאֵי הַשָּׁמַיִם לֹךְ מִשְׁתַּחֲוִיִּם: תְּנִמְיָה ט ו
- חַיִּים וְחֹסֶד עֲשִׂיתָ עֲמִיד וּפְקֻדָּתְךָ שְׁמִירָה רַחוּם י יב
- וְהָלֹא אִם תִּשְׁתִּיב שְׁאֵת וְאִם לֹא תִשְׁתִּיב לִפְתָּח חֲסָדָת רַבִּץ וְאֶלֶיךָ תִּשְׁקָטוּ וְאָתָּה תִּמְשַׁל בּוֹ: בְּרֹאשִׁית ד ו
- הַנְּנִי מִבְּיֹא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וְקִבְּעֵתִים מִיַּרְבֵּית אֶרֶץ בָּם עוֹר וּפְסָח הָרָר וְיָלֶזְתָּ יִתְּרוֹ קָהֶל גְּדוֹל וְשִׁבּוֹה הַהוּא: יטמיהו לא ז
- אִו יִדְלַג בְּאֵל פֶּסַח וְתָרַן לִשְׁוֹן אֶלֶם בִּי נִבְקַעוּ בַּמִּדְבָּר מִיָּם וּנְחָרִים בַּעֲרֹבָה: ישעיהו לו ה
- בְּלַע הַמּוֹת לִצְחָ וּמָחָה אֲדֹנִי אֱלֹהִים דְּמַעַת מַעַל כָּל פְּנִים וְתַרְפֵּת עֲמֹ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ בִּי יְיָ דַּבֵּר: ישעיהו כה ח
- לֹא יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹר עוֹל יִמִּים וְתָקַן וְתָקַן אֲשֶׁר לֹא יִמְלֹא אֶת יָמָיו בִּי הַנֶּעַר בֵּן מֵאָה שָׁנָה יָמוֹת וְהוֹחֹסֵט בֵּן מֵאָה שָׁנָה יִקָּלֶל: ישעיהו סה כ
- וְעַמְדוֹ וְיָרִים וְרָעוּ צִאֲנָנִים וּבְנֵי נֶגֶד אֲבָרִיכָם וְכִרְמִיכָם: ישעיהו סא ה
- וְהַפְּרָה הַלְבֵנָה וּבוֹשָׁה הַחֲפָה בִּי מִלֶּךְ יְיָ צִבְאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם וְנִגַּד זָקְנוֹ כְּבוֹד: ישעיהו כו כג
- וְהָיָה אֹרֹךְ הַלְבֵנָה כְּאוֹר הַחֲפָה וְאוֹר הַחֲפָה יִהְיֶה שְׁבַע־תִּים כְּאוֹר שְׁבַע־תִּים בְּיוֹם חֹדֶשׁ יְיָ אֵת שֶׁבַר עַמּוֹ וּמִחֶץ מִקְחוֹ יִרְפָּא: ישעיהו לו כו
- רְאוּ עֲתָה בִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עֲמִיד אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּה מִחֲצִיתִי וְאֲנִי אֲרַפָּא וְאֵין מִקְדִּי מִצִּיל: דְּבָרִים ל ב לט
- אִז יִשִּׁיר מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לֵי יְרֵאֲמָרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לָיִךְ בִּי גָאֵה גָאֵה סוֹס וְיִרְבְּבוּ רִמָּה בָּיִם: שְׁמוֹת טו א
- אִז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבֶל: יהושע ח ל
- אִז יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בְּמָה לְכַמוֹשׁ שֶׁשֶּׁן מוֹאֵב בְּהַר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרֵשָׁלַם וּלְמַלְךְ שֶׁשֶּׁן בְּנֵי עַמּוֹן: מלכים א יא ז
- אֲשֶׁרִי יוֹשִׁבִי בֵּיתְךָ עוֹד וְיִתְלַלֹךְ סֶלָה: תְּהִלִּים פד ה
- קוֹל צִפּוֹךְ נִשְׁאֹו קוֹל יִתְדוֹ יִרְנְנוּ בִּי עֵץ צִעִין יִרְאוּ בְּשׁוֹב יְיָ צִיּוֹן: ישעיהו נב ח
- תּוֹרָה צִדָּה לָנוּ מִשָּׁה מוֹיִשֶׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: דְּבָרִים לג ד
- מִנֶּעַ בְּר יִקְבְּהוּ לֵאמֹם וּבְרָכָה לִרְאֵשׁ מִשְׁבִּיר: משלי יא כו

נכורות. תאני הנכורות: יקרא אל השמים מעל.

הקצ"ה לנשמה הנאה לו לתוך גופו של אדם ^(א) מאל השמים מעל ויקרא אף אל הגוף שבה מן הארץ: מפני מה שוקע נמערב. תסובב את כל העולם עד שתחזור למקום זריחתה למזרח ותשקע דאי

הוא הכי לא הוא אמנה לך מפני מה שוקעת נמזרח דנוהג העולם כך הוא ממקום שאל שם נכנס: כדי ליסן שלום לקונה. להקצ"ה שהשכינה נמערב וכיון שמגיעת עד מערב הולכת ומשתמיה לפני הקצ"ה שצרכה ולכן שוקעת ונכנסת כפופה לפני הקצ"ה: וסיפי עד פלגא דרקיעא. דאס לכן מתכוונת למה הולכת נמוך המערב נבא עד אמצעו של רקיע ותשקע לשם ומסס משתמיה כלפי מערב שכן דרך צ"ס שמשמחיה נרחוק לפני המלך ואינו מתקרב כל כך: משום פועלים. דלילו כן היה מחשיך פתאום שכשחמה נצאמצע הרקיע מאירה ביותר וספורים שעדיין יש שהות ביום והיו פועלין שוהין נמצאכתן עד שחשיכה ועוברי דרכים נמי לא היו יודעין ממיי מחשיך לבקש להם בית לינה ולכן שוקעת נמערב שכשהולכת ומשתפלת והולכת וכלה אורה יודעין שמגיע שעת חשיכה: משעם ילירה. שנקרס כולו נצטר וגידין וענמות: פקידה. משעה שהמלאך פוקד הטיפה ומציאה לפני המקום מה תהא עליה כדאמרינן כפרק כל היד נמסכת נדה (דף טו:׃) מיד מזרקה זו נשמה וחיות: אמר ליה. רבי משעת ילירה: ואמר לו. אנטונינוס וכי אפשר לחמיכה שמתקיים אפילו ג' ימים בלא מלח שאינה מסרחת והי"נ אילו לא הייתה נשמה נמוגה עד שעת ילירה היאך מתקיים הטיפה שלא תסריח נממיה וכיון שטיפה מסרחת שוב אינה מולדת: למדני אנטונינוס. מדצרינו למדתי: ופקודתך שמה רוחי. משעת פקידה נשמר רוחי: משעם יליאה.

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

כשיואל ממעי אמו או משעת ילירה: א"ל. רבי משעת ילירה: אמר לו. אנטונינוס א"כ צועט צמעי אמו ויואל אלא משעת יליאתה: כס עור ופסה. שחיין עס מומין: וכסיב או ידלג כאיל פסה. דמשמע שמתרפאין: עומדין צמותן. ואח"כ מתרפאין: בלע המום לנצח. דלעמיד לצא מאחר שחיין שוב אינן מתין: כי הנער. כלומר כשימות אדם לעמיד ומת בן מאה שנה יאמרו נער הוא מת כי הנער בן מאה שנה ימות. אלמא מתין: וחפרה הלצנה ונושה החמה. משמע שיהא אורס כהה וכתיב והיתה אור הלצנה כאור החמה: כאן לימום המשיח. כשיכלה השיעצוד והיתה אור הלצנה כאור החמה ולעמיד לצא וחפרה הלצנה ונושה החמה מרוב נהגס של דיקים: ולשמואל דאמר. דזוכתא אחרימי: אין צין העולם הוא וכו'. ארי ואדי לעוה"צ: אלא כאן צמחנה שכינה. וחפרה מזוי השכינה: כאן צמחנה דיקים. כאן צמחנה רשעים לא גרסינן: כסיב אני אמיו ואחיה. דמשמע כסס שאני אמית את האדם כך אני מחייו כשמת צעל מוס עומד וחי צעל מוס: וכסיב מחלטי ואני ארפא. שכשהוא ממיה מרפא את המזן ועומד שלס: והדר מה שמחלטי. שלאחר כן מתרפא וכדלעיל עומדין צמותן ומתרפאין: מיסה בחד וחיס בחד. והי"ק אני ממיט אדם זה ומחיה אדם אחר: כידך שהעולם נוהג. שזה מת חיה נולד: מה מחז ורפוי בחד. ואין רפואה אלא צמקוס מתך: ישי. משמע לעמדי: נשאו קול יחדיו. היינו קול אחד: המונע הלכה. מללמדו: משעם ימי בראשית. דכתיב בראשית ברא בשציל התורה שהיא ראשית וישראל נקראו ראשית תצואתה" שעמדין להנחיל' ברא אלהים את השמים וגו': ברא תורה: יקבוהו

נער הוא מת כי הנער בן מאה שנה ימות. אלמא מתין: וחפרה הלצנה ונושה החמה. משמע שיהא אורס

כהה וכתיב והיתה אור הלצנה כאור החמה: כאן לימום המשיח. כשיכלה השיעצוד והיתה אור הלצנה כאור החמה ולעמיד לצא וחפרה הלצנה ונושה החמה מרוב נהגס של דיקים: ולשמואל דאמר. דזוכתא אחרימי: אין צין העולם הוא וכו'. ארי ואדי לעוה"צ: אלא כאן צמחנה שכינה. וחפרה מזוי השכינה: כאן צמחנה דיקים. כאן צמחנה רשעים לא גרסינן: כסיב אני אמיו ואחיה. דמשמע כסס שאני אמית את האדם כך אני מחייו כשמת צעל מוס עומד וחי צעל מוס: וכסיב מחלטי ואני ארפא. שכשהוא ממיה מרפא את המזן ועומד שלס: והדר מה שמחלטי. שלאחר כן מתרפא וכדלעיל עומדין צמותן ומתרפאין: מיסה בחד וחיס בחד. והי"ק אני ממיט אדם זה ומחיה אדם אחר: כידך שהעולם נוהג. שזה מת חיה נולד: מה מחז ורפוי בחד. ואין רפואה אלא צמקוס מתך: ישי. משמע לעמדי: נשאו קול יחדיו. היינו קול אחד: המונע הלכה. מללמדו: משעם ימי בראשית. דכתיב בראשית ברא בשציל התורה שהיא ראשית וישראל נקראו ראשית תצואתה" שעמדין להנחיל' ברא אלהים את השמים וגו': ברא תורה: יקבוהו

נער הוא מת כי הנער בן מאה שנה ימות. אלמא מתין: וחפרה הלצנה ונושה החמה. משמע שיהא אורס כהה וכתיב והיתה אור הלצנה כאור החמה: כאן לימום המשיח. כשיכלה השיעצוד והיתה אור הלצנה כאור החמה ולעמיד לצא וחפרה הלצנה ונושה החמה מרוב נהגס של דיקים: ולשמואל דאמר. דזוכתא אחרימי: אין צין העולם הוא וכו'. ארי ואדי לעוה"צ: אלא כאן צמחנה שכינה. וחפרה מזוי השכינה: כאן צמחנה דיקים. כאן צמחנה רשעים לא גרסינן: כסיב אני אמיו ואחיה. דמשמע כסס שאני אמית את האדם כך אני מחייו כשמת צעל מוס עומד וחי צעל מוס: וכסיב מחלטי ואני ארפא. שכשהוא ממיה מרפא את המזן ועומד שלס: והדר מה שמחלטי. שלאחר כן מתרפא וכדלעיל עומדין צמותן ומתרפאין: מיסה בחד וחיס בחד. והי"ק אני ממיט אדם זה ומחיה אדם אחר: כידך שהעולם נוהג. שזה מת חיה נולד: מה מחז ורפוי בחד. ואין רפואה אלא צמקוס מתך: ישי. משמע לעמדי: נשאו קול יחדיו. היינו קול אחד: המונע הלכה. מללמדו: משעם ימי בראשית. דכתיב בראשית ברא בשציל התורה שהיא ראשית וישראל נקראו ראשית תצואתה" שעמדין להנחיל' ברא אלהים את השמים וגו': ברא תורה: יקבוהו

פסח ותרון לשון אדם כי נבקעו במדבר מים ונחלים בערבה הא כיצד עומדין צמותן ומתרפאין ^(א) עולא רמי כתיב 'בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים וכתוב ^(א) כי הנער בן מאה שנה ימות לא יהיה משם עוד עול ימים לא קשיא כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים ועובדי כוכבים מאי בעו התם הנך דכתיב בהו ^(א) ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם רב חסדא רמי כתיב ^(א) וחפרה הלכנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות וכתוב ^(א) והיה אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לימות המשיח כאן לעוה"ב ולשמואל ^(א) דאמר אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שיעבוד גלויות ^(א) בלבד לא קשיא כאן במחנה צדיקים כאן במחנה שכינה ^(א) רבא רמי כתיב ^(א) אני אמית ואחיה וכתוב ^(א) מחצתי ואני ארפא אמר הקב"ה מה שאני ממית אני מחיה והדר מה שמחצתי ואני ארפא ת"ר אני אמית ואחיה יכול שתהא מיתה באחד וחיים באחד בדרך שהעולם נוהג ת"ל מחצתי ואני ארפא מה מחיצה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מיכן תשובה לאומרינן אין תחיית המתים מן התורה תניא אמר רבי מאיר מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר ^(א) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' שר לא נאמר אלא ישיר מכאן לתחיית המתים מן התורה כיוצא בדבר אתה אומר ^(א) אז יבנה יהושע מזבח לה' בנה לא נאמר אלא יבנה מכאן לתחיית המתים מן התורה אלא מעתה ^(א) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב הכי נמי דיבנה ^(א) אלא מעלה עליו הכתוב כאילו בנה א"ר יהושע בן לוי מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר ^(א) אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה יהללוך לא נאמר אלא יהללוך מכאן לתחיית המתים מן התורה וא"ר יהושע בן לוי כל האומר שירה בעוה"ז זוכה ואומרה לעולם הבא שנאמר אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר ^(א) קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו וגו' ריננו לא נאמר אלא ירננו מכאן לתחיית המתים מן התורה וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן עתידין כל הנביאים כולן אומרים שירה בקול אחד שנאמר קול צופיך נשאו קול יחדו ירננו אמר רב יהודה אמר רב כל המונע הלכה מפי תלמיד כאילו גזולו מנחלת אבותיו שנאמר ^(א) תורה זוה לנו משה מורשה קהילת יעקב מורשה היא לכל ישראל מששת ימי בראשית אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא כל המונע הלכה מפי תלמיד אפילו עוברין שבמעיי אמו מקללין אותו שנאמר ^(א) מונע בר יקבוהו

מסורת הש"ס

^(א) פסחים סח. ט) [נכסוק כתיב מהוקץ ועי' ח"א שמיטין], א) שבת סג. ודף קנא: ברכות לד: [פסחים סח. לקמן נט.], ד) [בס"א: מנחות], ט) [פסחים סח. ע"ש], ו) [שבת ט: ועי' חוס' שם ד"ה אלא מעתה], ו) [ירמיה ב:],

—‏ ‏

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה יקרא וכו' גופו של אדם מעל השמים ממועל ויקרא:

—‏ ‏

מוסף רש"י

כתיב אני אמית ואחיה וכתיב מחצתי ואני ארפא. כיון שאמר שהממית הוא מחיה, פשוטא דהמחזויט יכול לרפאות, אלא הא אתא לאשמועינן בלא חיתא אמית ואחיה לאו דממית חיים קאמר, אלא אני אמית את הממית ואני מחיה חן את החיים ובורא את העולדים, להכי כתיב בחריה מחלטי ואני ארפא, כסס שמה שמחלטי אני ארפא, דלמן רפואה אלא צמותה, כך אורו עצמו שאני ממית אני מחיה (פסחים סח.).

